

GENOEG GELD, GENOEG TIJD? DRAAGVLAK VOOR TWEE POST-GROEI PIJLERS IN KAART GEBRACHT

De 21ste eeuw brengt grote uitdagingen met zich mee op het gebied van milieu, welzijn en sociale gelijkheid. Vanuit diverse hoeken rijst de vraag of traditionele economische systemen gericht op groei nog geschikt zijn om deze uitdagingen effectief aan te pakken. Een veelbelovend alternatief ligt in post-groei benaderingen, die de focus verleggen van grenzeloze economische groei naar socio-ecologische doelen. Ondanks het toenemende belang van deze benaderingen is er nog weinig bekend over het draagvlak onder de bevolking. Recent onderzoek aan de Universiteit Gent biedt nieuwe inzichten door twee post-groei aspecten te verkennen: de subjectieve ervaring van voldoende op inkomens- en materieel vlak (dat kadert binnen het bredere paradigma van sufficiëntie-strategieën) en voorkeuren voor kortere werktijd (als een specifiek post-groei initiatief).

Voldoende ervaren op inkomens- en materieel vlak

Uit Vlaamse enquêtegegevens van 2020 blijkt dat er een breed scala aan opvattingen bestaat over wat een voldoende inkomensniveau is, met bedragen variërend van 650€ tot 6000€. Het netto persoonlijk inkomen dat als voldoende wordt beschouwd, ligt gemiddeld op 1950€. De meerderheid van de bevolking – 62,5% tot 83,1% - beschouwt echter zijn of haar inkomen als minstens voldoende, en bovendien ervaart 55,4% tot 70,7% genoeg te hebben en niet meer te willen op materieel vlak. De kans op het ervaren van voldoende is groter in geval van een hoger inkomen en huisbezit, terwijl de kans kleiner is in geval van een materialistische houding, werkloosheid en arbeidsongeschiktheid. Verder liggen de resultaten in lijn met de levenscyclus-hypothese: de ervaring van voldoende op materieel vlak bereikt een dieptepunt bij mensen in hun late twintig en dertiger jaren en neemt toe naarmate men ouder wordt, terwijl het voldoende inkomensniveau piekt rond de middelbare leeftijd en daarna afneemt.

Individueel minder werken: keuzes en motieven

Werknemers hebben een uitgesproken voorkeur voor verschillende types individuele arbeidsduurverkortung (ADV), hoewel preferenties en motieven variëren op basis van socio-demografische kenmerken. Uit data van 2022 bij een Belgisch mediabedrijf blijkt dat 34,7% van de werknemers kiest voor extra vakantiedagen in een cafetariaplan en 27,3% voor deeltijds werk. Extra vakantie wordt voornamelijk gekozen om meer vrije tijd te hebben voor persoonlijke en sociale activiteiten, maar ook voor huishoudelijke taken, reizen, spontane activiteiten en – specifiek bij ouders – kinderopvang. Bovendien zou de keuze voor deeltijds werk waarschijnlijk hoger zijn als werknemers zich niet belemmerd zouden voelen door financiële en werk-gerelateerde barrières. Beide types individuele ADV komen vaker voor bij vrouwen, wat het bestaan van traditionele gendernormen suggereert. Verder verschillen beide types doordat deeltijds werk vooral populair is bij 55-plussers, terwijl koppels met jonge kinderen vaker kiezen voor extra vakantie.

Collectief minder werken: preferenties en perspectieven

Een representatieve steekproef van 2023 onder werkenden in het Verenigd Koninkrijk toont aan dat werknemers' openheid voor beleidsinitiatieven rond collectieve ADV met loonsverlaging afhangt van specifiek kenmerken van het beleid. Werknemers verkiezen een beleid dat de loonsverlaging tot een minimum beperkt, de arbeidstijd eerder matig dan uitgebreid vermindert, en veel flexibiliteit biedt voor het opnemen van de vrijgekomen tijd – extra vakantiedagen worden bijvoorbeeld verkozen boven kortere werkweken en -dagen. Daarnaast wordt het beleid positiever beoordeeld wanneer zowel meer collega's als goede vrienden en familie deelnemen aan een vergelijkbaar

initiatief, wat suggereert dat er een maatschappelijk draagvlak is voor ADV-initiatieven die op een hoger collectief niveau worden uitgerold. Echter, de deelname van vrienden en familie is voornamelijk van tel in meer ADV-ondersteunende bedrijfsculturen, terwijl de participatie van collega's vooral belangrijk is in minder ADV-ondersteunende bedrijven.

Naar een samenleving van genoeg: potentieel en uitdagingen

De sterke beleving van voldoende en de duidelijke vraag naar diverse vormen van ADV suggereren dat er in de onderzochte samenlevingen potentieel een maatschappelijk draagvlak is voor post-groei strategieën. Twee belangrijke kanttekeningen dienen echter gemaakt te worden. Ten eerste ervaren bepaalde subgroepen nog geen efficiëntie, wat het belang onderstreept van economische zekerheidsmaatregelen. Ten tweede zullen complementaire beleidsmaatregelen een cruciale rol spelen om ervoor te zorgen dat dit draagvlak daadwerkelijk bijdraagt aan socio-ecologische doelen.

Contactgegevens

Damaris Castro

damaris.castro@ugent.be